munistai tyko ir Japonijos, Filipinų ir pačios Amerikos... Pranas Varnelė žiūrėjo į jį pasisveikinusio jauno žmogaus profilį ir galvojo:

"Ar aš tokį turėjau klasėje? Kaip pavardė? — Aha. Gali būti..."

Pranešėjas aiškino apie nuobodžiai ir vargingai besitęsiančias kovas tolimojoj Azijoj, kurios turėtų pasibaigt laimėjimu, jei tik namie, Amerikoj, žmonės ištesės, bus kantrūs ir ištvermingi, jei "baltasis tėvas" nenutrauks karo...

Varnelė klausėsi atsidėjęs, gretindamas šio karo būsimą laimėjimą su Lietuvos išsivadavimo viltimis... Bet jo mintys nesilipdė, ausy pranešėjo kalba nutrūkdavo... Jis pasistūmė arčiau jaunojo svečio iš Čikagos, savo mokinio, ir pašnibždėjo:

— Juk ir sesutė jūsų buvo mano klasėje?

— Taip. — Atšnibždėjo svečias.

— Vardu Aldona, ar ne?

Svečias linktelėjo.

— Su šviesiom kasytėm?

Linktelėjimas vėl.

"Gera mokinė, sėdėjo pirmame suole, labai atidžiai klausydavos, šviesios akys, nedidukė, postambė,

H. ŽMUIDZINIENĖ IŠ LAUKO

(Jubiliejinė dailininkių paroda 1938 m.)

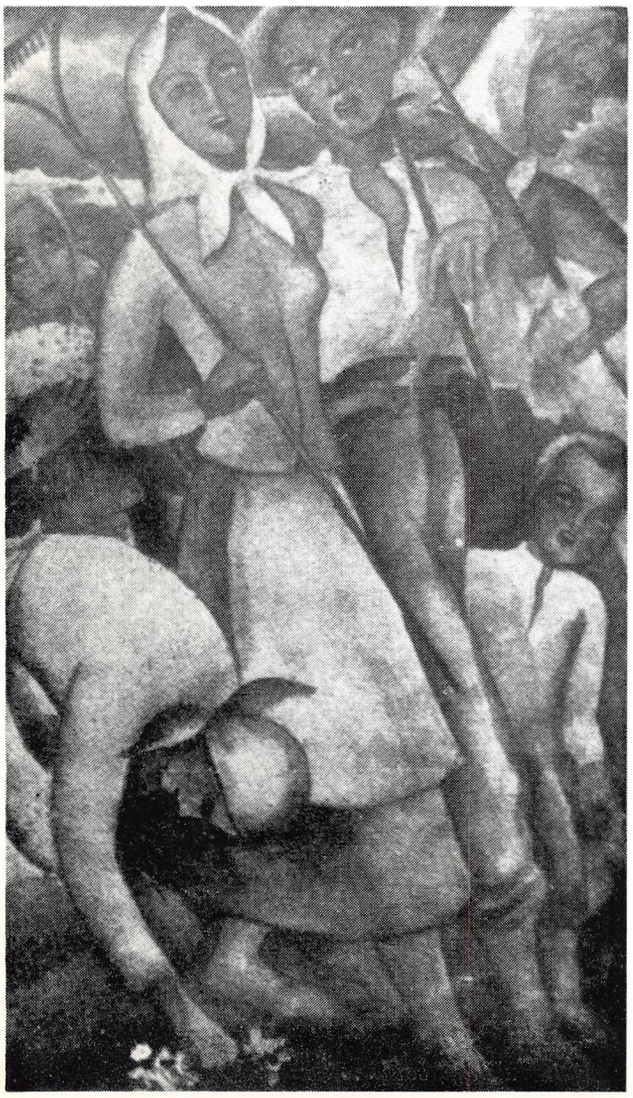

tokia lėta, rimta pagal amžių..." — Varnelė mąstė, šypsojos.

Nejučia ėmė ploti su visais. Nė nepastebėjo, kaip pranešimas baigėsi. Kilo gyvos diskusijos. Žmonės klausė teiravosi apie Amerikos politiką, nagrinėjo pavergtų tautų galimybes; klausėjai atsigręžė į klausėjus, — politika visų mintyse, visų lūpose.

"Vyras džiaugsis atvažiavęs..." — Mąstė Varnelienė.

Mokytojas sėdėjo kampe, atsirėmęs kelio, laikydamas delnu pusę veido ir mėgino sugauti diskusijų siūlą. Kitais kartais jis tuoj keldavo ranką, klausdavo, reikšdavo savo nuomonę... Dabar jam pasigirsdavo tik atskiri žodžiai, diskusijų nuotrupos, o mintyse...

"Buvo didelė ir labai simpatinga klasė. Kuris skyrius? — Ketvirtas, penktas... Mano auklėjamoji klasė. Susigyvenau, kaip su savais vaikais... Kiekvienas kitoks, su silpnumais ir su daug žadančiais talentais... Gramatika, diktandai, jų rašinėliai... Literatūros pradmenys... Buvo įdomu su jais kalbėtis, juos mokyti, žingsnelį po žingsnelio vesti juos į gyvenimą, kuris kiekvienam žadėjo tiek daug gero... Nes jie buvo atviromis širdelėmis, atvirais ir godžiais žinojimo protais... Nes ir aš buvau tada jaunas mokytojas, pilnas vilčių. Tada nebūdavo tiek politinių diskusijų: apie karus ir apie laisvės atgavimą... Laisvė buvo reali; įvairus, harmoningas, spalvotas dėliojosi ir mūsų jaunos valstybės gyvenimo vitražas..."

Varnelė, mintims plaukiant, viduje atminimams šnabždant, pažvelgė į smulkų savo buvusio mokinio veidą. Jaunas, be raukšlių veidas, lūpos dar linkusios greit šypsotis, sėdėjo tiesus, galva nelinko nuo sunkių susimąstymų...

Staiga Varnelė kažką prisiminė:

— Juk turėjot ir brolį, vardu Romas? Lėtų judesių, dažnai besišypsąs berniukas, greit susiorientuojąs atsakyti į mokytojo klausimus... Varnelė vėl šnibždėjo, prisilenkęs prie svečio.

— Taip, taip. Tas buvo kitoje klasėje. Jis yra dabar čia, Amerikoj. Aldona likusi Lietuvoj, taip. Neturėjo progos okupacijos pradžioje pasitraukti. Viename laiške ji mokytoją minėjo...

Jie perrašinėjo išbraukytus diktantus, jie klausėsi apie Basanavičių, Kudirką, Maironį, jie pasakojosi apie savo tėvelius, sesutes, klausinėjo įvairių smulkmenų, besirandančių šiame plačiame pasauly, įvairių atsitikimų, gerų ir blogų, kurie kristalizuojasi didelių ir mažų žmonių keliuose, kurie vadinami gyvenimu...

Varnelės važiavo iš susirinkimo vėlokai vakare, abu snūduriuodami ir paskendę kiekvienas savose mintyse.

— Bet kaip gi tu šiandien iškentėjai nekalbėjęs? Vis laukiau, kada pašoksi ir ginčysies, kaip kitais kartais, arba pradėsi skelbti laisvės iliuzijas... — Patylėjusi ir vėl užkabino mokytoją žmona. Jai buvo pikta, kad jis nereagavo į jos įspūdžius apie Ragelienės suknelę, Raudonienės šukuoseną ir kitus labai įdomius dalykus.

— Ir, pamanyk, Aldona laiškuose mane prisimine... — Lyg nenugirdęs žmonos, garsiai tęsė savo svajojimus Varnelė. — Tai buvo geriausia mano klasė iš visų, įdomiausia. Aš jau tada spėliojau, kad iš jų bus ir menininkų, ir mokslininkų ir politikų...

Varnelienė tik patraukė pečiais. Ji nebuvo mokytoja.

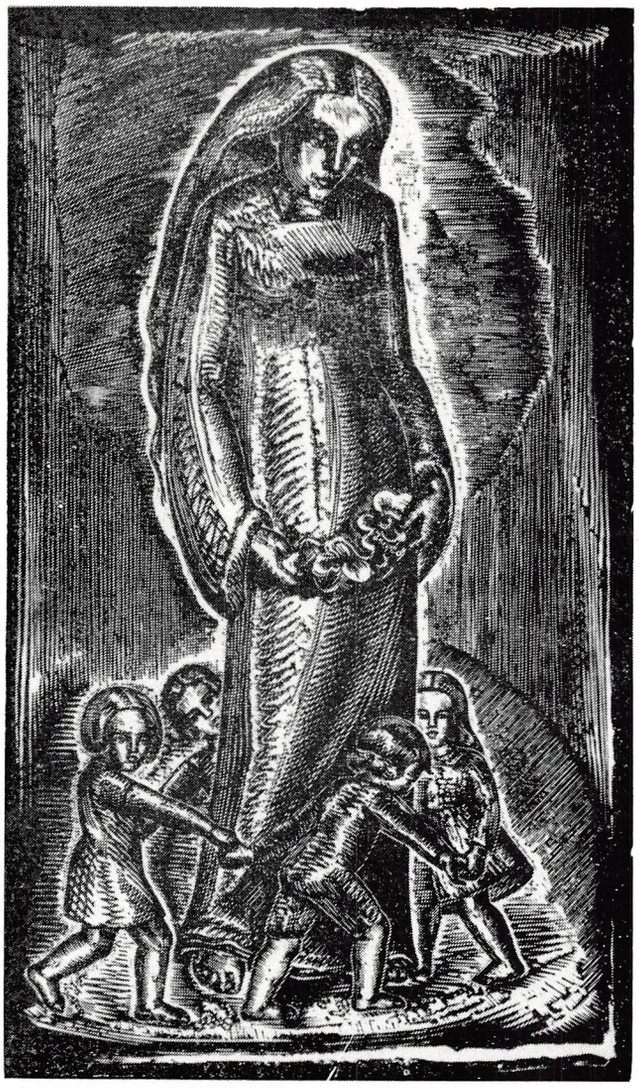

M. KATILIŪTĖ MOTINA

LAIKO STAKLĖS

Vikriai mums laiko staklės audžia
Raštuotą kilimą į tolį...
Gal pėsti pereisim mėnulį,
Bet nesugrįšime namo vėl.

Kitam pasauly, kiti gidai
Kiton planeton mus nuves.
Paliksim kilimus raštuotus,
Dainas audėjų ir stakles.

KOTRYNA GRIGAITYTĖ

LAPKRIČIO ESKIZAS

Klevai laiko įsikandę
Geltonų ir žalių lapų kuokštes —
(niekas nenori mirti)
Šalna pramiegojo savo dieną.

Vėjas šluodamas vyšnių žarijas
Šaukia sniego debesį.
Aštriai nutekinta mėnulio briauna
Kerta debesį per pusę:
Lietui ir sniegui.

Kaimyno sode sviedinys įstrigęs
Azalijų krūme,
Laukia Padėkos Dienos.

* * *

*

* * *

VIRŠ SNIEGO PROVĖŽŲ

Tavo švelnumo nepakaks
Užpilti žaizdai.
Tik ugnį galima užpilti smėliu.
Pakilk paukščiu virš sniego provėžų,
Tada nusinešei tik rankos pamojavimą
Kaip maldą...

* * *

Tu esi židinys kabantis vėjuje
Kurio liepsnos neužgesina lietus,
Neužgožia naktis.
Man tereikia vienos žarijos —
Sušildyt šodį...